

SOSYAL GELİŞME, KÜLTÜREL DEĞERLER VE GÖÇ : EGE BÖLGESİNDEN ANKET NOTLARI

Altay A. Manço ve Sebahattin Bilir

Göç Tetkik Enstitüsü (GÖÇ-TE)

Liège/Belçika – Kuşadası/Türkiye

GİRİŞ

Bu araştırmanın amaçları iki ana maddeye ayrılır. İlk olarak, Ege bölgesinde bulunan iki beldenin sosyo-ekonomik gelişmesi izlenmiştir. Buna bağlı olarak ikinci amaç, sosyo-psikolojik değerlerin, iç-dış göç, uluslararası ilişkiler ve turizmin getirdiği kültürel değişim ortamı içerisinde seyrettiği gelişmeyi gözlemektir.

Psiko-sosyolojik anket yöntemi ile gerçekleştirilen araştırma, elverişli veya elverişsiz yerel ekonomilerin, göçe yeltenme davranışı üzerine olan etkisini aydınlatmaktadır. Ayrıca, çeşitli sosyo-kültürel değerlerin ve tutumların farklılaşması belirlenmiştir. Bir başka deyişle, ayrı ekonomik grafikler çizen iki yerleşim merkezinde kültürel değerlerin, meslek emellerinin ve göç tasarılarının değişimi incelenmektedir.

YÖNTEM

Konuya anket yoluyla yaklaşılmıştır. Yapılan çalışma sırasında aynı genel co_rafî çatının (Ege bölgesinin) farklı sosyo-kültürel ve ekonomik dengelerine sahip beldelerine mensup bireyler denek olarak kullanılmıştır. Bu kişiler, yaşları 19 ve 48 arasında değişen erkek Türk vatandaşlarıdır.

1998 yılının ekim ayında gerçekleşen anketin amaçları iki ana madde altında toplanabilir :

* Dini değerler, kadının aile içi ve toplum içi değeri ve yeri, eğitim değerleri gibi tutum ve görüşlerin gelişimini incelemek ;

* Mesleki projeler, ekonomik yatırımlar ve göçe yeltenme gibi davranışları belirlemek.

Anket yöreleri, Ege bölgesinin iki uç noktalarını oluşturmaktadır : Davutlar ve Emirdag belediyeleri.

Bilindiği gibi Emirdag Afyonkarahisar'a, Davutlar ise Aydın'a bağlı iki yerleşim merkezidir. Coğrafi konumları açısından Emirdag İzmir'in 300 km kuzey doğusu ve Ankara'nın 200 km güney batısında, Davutlar ise İzmir'in 100 km güneyinde yer alır.

Araştırmanın Emirdag örneklemini oluşturan bireyleri 93 kişidir. Davutlar yöresinde örneklem 30 kişiliktir.

Araştırmada 84 soruluk özgün bir anket formu kullanılmıştır. Deneklerin kültürel değer ve tutumlarını, gelecek tasarılarını, genel sosyo-ekonomik özelliklerini ve göçle ilgili görüş ve davranışlarını belirlemekte yardımcı olmaktadır.

Anket belediye personellerinin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Halkın yoğun olduğu pazar yerlerine gidilerek tesadüfi olarak bireylerle görüşülmüştür.

Ayrıca IX Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünün yardımlarına başvurulmuştur. İzmir'de yaşayan üniversiteli gençliği temsilen 14 adet son sınıf öğrencisi erkek sorgulama kapsamına alınmıştır.

Neticede örnekleme oluşturan bireylerin toplam sayısı 137'dir. Anket sonuçları faktör çözümlemesi yöntemiyle işlenmiştir. Elde edilen çeşitli katagorilere has ortalama değerler sonra birbirleriyle kıyaslanmıştır.

ANKET YÖRELERİ

Emirdag belediyesi, 22.000 nüfusluk yarı kırsal bir kasaba görünümündedir. Yazın nüfusun 60 binlere ulaşmasında, yöre gurbetçilerinin payı çoktur. Bu mevsimde nüfus yoğunluğunun beraberinde getirdiği zorlukları önlemek ve örneğin su sıkıntısına çareler aramanın, belediye personellerini uğraştırdığı bilinmektedir.

Zira coğrafi konum itibarıyla Emirdag kurak bir bölgededir. Doğal zenginlik kaynaklarının yetersizliği iş imkanlarını kısıtlamakla beraber belediye, diğer yönetim kurumları ve eğitim kurumları yörede işveren yegane işyerleri arasında yer alır. Görüldüğü gibi pek cazip olmayan yaşam koşulları yöre halkını göçe itmiştir.

1961-1975 dönemine ait, Türk dış işçi göçüne Ege'nin doğu bölgelerinin katkısı % 16'lık bir oranla kaynaklara işlenmiştir. Bu 300.000'den fazla işçi ailesi demektir. Konuyu inceleyen Gitmez (1983) bu kitle içerisinde "kaçak" işçi göçünü % 22 olarak belirlemiştir. Yazar, Afyon gibi merkezlerden giden her göçmene, Emirdag gibi ilçe ve kazalardan üç göçmenin düştüğüne dikkati çeker.

Exter ve Kutlu'nun 1992 yılına ait makalelerinde Emirdag yöresiyle ilgili sosyo-ekonomik ve etnolojik bilgiler özetlenip okuyucuya iletilmiştir. Bu makalelerde iç ve dış göç etkenleri irdelenip, Anadolu'nun bu yöresi üzerindeki sosyolojik tesiri ölçülmüştür.

Sekiz bini aşmayan nüfusuyla yarı kırsal bir belde olan Davutlar Ege kıyısındadır. Nüfus artışının yoğun olarak yaşandığı tatil mevsiminde yazlık villalara ragbetin iç ve dış turizm tarafından kamçıldığı bilinmektedir. Yörenin Kuşadası'na 15 km mesafede bulunması da degerini artırmaktadır.

Emirdag'a göre Davutlar refah bir kasabadır. İşsizlik oranı bölgede % 3'tür. Bu rakam Emirdag yöresinde % 23 olarak tesbit edilmiştir. Evsahipligi oranı % 53 leri bulurken, bu oran Emirdag'da sadece % 21'dir. Ayrıca araştırmalar Davutlar'ın Emirda 'a oranla göç olaylarından etkilenmediğini göstermiştir.

SONUÇLAR

Araştırma sonunda aşağıdaki gözlemler elde edilmiştir.

Kültürel degerler ve ekonomik gelişmeler arasında ki ilişkiler bir bütün olarak ele alındığında, aile eğitiminde geleneksel bir zihniyeti takib eden Emirdaglılara oranla, Davutlarlıların davranışlarında daha "modern" olduklarını gözlemliyoruz. Bununla birlikte, iki Ege yöresi arasında ki farklı ekonomik gelişim, incelenen diğer degerlerle, yani din ve hatta kadının toplumsal statüsünde ki farklılıklarla ilişkili degildir.

İstatiksel dağılım çizgilerini incelediğimizde dini, sosyo-kültürel ve ekonomik degerlerin, birbirinden bağımsız olarak geliştiğini gözlemekteyiz. Buna karşılık göç davranışlarını yaratan temel nedenler arasında, Ege'nin iç bölgelerinin sosyo-ekonomik konumlarının ve bireylerin kişisel yaşam standartlarının önemi açıkça gözlenmiştir. Ayrıca bireylerin medeni halleri ve Avrupa'ya yerleşmiş olan yakınlarının varlığı ile iç ve dış göç olayları arasında ki ilişki net olarak gözlenmiştir.

KAYNAKÇA

* DEN EXTER J. ve KUTLU E., 1992, " Emirdag: over de effekten van migratie op een Turks district ", Migrantenstudies, n° 4, p. 23 - 33.

* GITMEZ S. A., 1983, Yurtdışına işçi göçü ve geri dönüşler. Beklentiler... Gerçekleşenler, Alan yayıncılık, İstanbul .